3. 9. 2010

ID: 66162

Rozsudek měnící

Pro závěr, že rozsudek odvolacího soudu je rozsudkem měnícím, není rozhodující to, jak odvolací soud formuloval rozsudečný výrok či uvedl-li v odůvodnění rozsudku, že postupoval podle § 219 o.s.ř. nebo podle § 220 o.s.ř. Rozhodujícím hlediskem není ani to, zda odvolací soud považoval rozhodnutí soudu prvního stupně za věcně správné nebo nesprávné, nýbrž to, zda posoudil práva a povinnosti v právních vztazích účastníků po obsahové stránce jinak než soud prvního stupně.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 26 Cdo 4045/2007, ze dne 10.6.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně E. A., zastoupené advokátem, proti žalovaným 1) A. J., a 2) M. J., zastoupeným advokátem, o přivolení k výpovědi z nájmu bytu, vedené u Okresního soudu v Písku pod sp. zn. 11 C 543/2004, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. května 2007, č. j. 6 Co 293/2007-177, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. května 2007, č. j. 6 Co 293/2007-177, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Písku (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 10. 8. 2005, č.j. 11 C 543/2004-88 (poté, co jeho rozsudek ze dne 18. 8. 2004, č.j. 11 C 543/2004-35, byl k odvolání žalobkyně zrušen usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 11. 2004, č.j. 6 Co 2321/2004-52, a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení), výrokem I. přivolil k výpovědi z nájmu žalovaných k bytu č. 103 o dvou pokojích, kuchyni a příslušenství, ve II. nadzemním podlaží domu č.p. 934 v P., U Vodárny (dále „předmětný byt“, resp. „byt“ a „předmětný dům“) a určil, že výpovědní lhůta je tříměsíční; výrokem II. uložil žalovaným byt vyklidit do 15 dnů po zajištění náhradního bytu a dále rozhodl o nákladech řízení (výrok III. a IV.). Soud prvního stupně vzal za prokázáno, že žalobkyně je dle výpisu z katastru nemovitostí vlastnicí předmětného domu, a 2. žalovaná vlastnicí bytu v domě č. 1528/6 na Smetanově náměstí v P. (dále „byt na Smetanově náměstí“), že žalovaní se do předmětného bytu nastěhovali na základě rozhodnutí příslušného orgánu o schválení dohody o výměně bytu ze dne 14. 11. 1985, na niž navazoval protokol o převzetí bytu ze dne 2. 12. 1985, že dne 30. 5. 1995 uzavřeli smlouvu o nájmu předmětného bytu, že předmětný dům je v havarijním stavu a je plánována jeho celková rekonstrukce (stavební povolení bylo vydáno dne 15. 7. 2004), při jejímž provádění nebude možno byt delší dobu užívat. Dále vzal za prokázáno, že syn žalovaných byl zbaven způsobilosti k právním úkonům pro závažnou duševní poruchu, že jeho současný stav vyžaduje hospitalizaci a je proto umístěn v psychiatrické léčebně v Dobřanech, že není možné, aby žil se svými rodiči v jednom bytě, avšak za předpokladu zlepšení jeho zdravotního stavu by mohl bydlet v samostatném bytě za dohledu jiné osoby. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že uplatněný výpovědní důvod podle § 711 odst. 1 písm. e) občanského zákoníku ve znění před novelou č. 107/2006 Sb. (dále jen „obč.zák.“) je naplněn; na základě toho žalobě vyhověl, přičemž konstatoval, že povinnost žalovaných k vyklizení bytu je třeba vázat na zajištění přiměřeného náhradního bytu. Pokud jde o druhý z uplatněných výpovědních důvodů podle § 711 odst. 1 písm. g) obč.zák., dovodil, že žalovaní mají dva byty (předmětný byt a byt na Smetanově náměstí), že však na nich nelze spravedlivě požadovat, aby užívali pouze jeden byt, a to vzhledem ke zdravotnímu stavu jejich syna, který je však proměnlivý a v případě jeho zlepšení není vyloučeno, aby bydlel v samostatném bytě. Uzavřel, že posléze uvedený výpovědní důvod není dán.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Českých Budějovicích (soud odvolací) rozsudkem ze dne 9. 5. 2007, č.j. 6 Co 293/2007-177 (poté, co jeho rozsudek ze dne 3. 11. 2005, č.j. 6 Co 2379/2005-108, byl k dovolání žalovaných zrušen rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 12. 2006, č.j. 26 Cdo 1073/2006-132, a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení), potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I. a III., ve výroku II. „v tom znění, že žalovaní jsou povinni předmětný byt vyklidit a vyklizený jej předat žalobkyni do 15-ti dnů po zajištění přiměřeného náhradního bytu"; změnil ho ve výroku IV. a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Odvolací soud doplnil dokazování dalšími důkazy (znaleckým posudkem MUDr. F. Ž. ze dne 2. 4. 1997, výpisy z katastru nemovitostí, výslechem 1. žalovaného a svědků bydlících v předmětném domě /K. V., M. B. a M. A./), z nichž vzal za prokázáno, že syn žalovaných byl v prosinci roku 2005 propuštěn z psychiatrické léčebny, že jeho onemocnění je dlouhodobé s nutností trvalé léčby, že nyní je ve stadiu remise (ústupu patologických příznaků), že toto onemocnění se projevuje rušivě v rodinném soužití, že oddělené samostatné bydlení v blízkosti rodiny bývá vhodným řešením, že 2. žalovaná převedla dne 14. 3. 2007 vlastnické právo k bytu na Smetanově náměstí na M. J., že 1. žalovaný je vlastníkem domu v Š., který zrekonstruoval pro svého syna, který zde od propuštění z léčebny bydlí, a kam za ním 1. žalovaný denně dojíždí, a že žalovaní se téměř dva roky v předmětném bytě nezdržují. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o naplněnosti výpovědního důvodu podle § 711 odst. 1 písm. e) obč.zák.; protože však ve výroku jeho rozsudku nebylo výslovně vyjádřeno, že žalovaní mají právo na přiměřený náhradní byt, potvrdil ho v tom znění, že povinnost žalovaných k vyklizení bytu je vázána na zajištění této formy bytové náhrady. Pokud jde o výpovědní důvod podle § 711 odst. 1 písm. g) obč.zák., odvolací soud, vycházeje z právního názoru, že existenci výpovědního důvodu je nutno zkoumat ke dni doručení výpovědi, dovodil, že v době, kdy žalovaným byla dána (doručena) výpověď z nájmu bytu, byl tento výpovědní důvod naplněn, neboť na nich bylo možno požadovat, aby měli jeden byt, protože jejich syn byl umístěn v psychiatrické léčebně s velmi nepříznivou prognózou. V současné době je syn žalovaných propuštěn, neboť jeho stav je stabilizován, bydlí v domě v Š., kde ho denně navštěvuje jeho otec (1. žalovaný). Odvolací soud uvedl, že i když zákonem upravený výpovědní důvod je dán, bylo by v rozporu s dobrými mravy vyhovět návrhu na přivolení k výpovědi; dodal, že žalovaní nyní již ani nemají dva byty, a že je třeba přihlédnout k § 3 obč.zák. Okolnost, že žalovaní byt neužívají, by mohla být významná jen v případě, pokud by jim z tohoto důvodu byla dána výpověď z nájmu bytu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání s tím, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř.). Dovolatelka má za to, že odvolací soud hodnotil důkazy, jimiž doplnil dokazování, v rozporu s ustanovením § 711 odst. 1 písm. g) obč.zák. Poukazuje na to, že žalovaní předmětný byt neužívají, jak to vyplývá z výpovědí svědků, slyšených u odvolacího soudu, jakož i na to, že 2. žalovaná převedla byt na Smetanově náměstí, o němž tvrdila, že je připravován pro jejich syna, na matku 1. žalovaného, a zbavila se tak možnosti bydlení; přesto jim však zůstal dům v Š., kde fakticky i se svým synem již dva roky bydlí. Z lékařských zpráv o současném zdravotním stavu jejich syna nevyplývá, že by jeho společné bydlení s rodiči vyvolávalo problémy, a nelze tedy dovodit, že by z tohoto důvodu nebylo možno na nich spravedlivě požadovat, aby užívali jen jeden byt, což ostatně jednoznačně činí. Navrhla, aby napadený rozsudek byl zrušen a věc byla vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatelky (§ 241 odst. 1 a 4 o.s.ř.), se nejprve zabýval přípustností tohoto mimořádného opravného prostředku.

Podle ustanovení § 237 odst. písm. a) o.s.ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé.

Přípustnost dovolání proti měnícímu rozsudku je založena na zásadě diformity (nesouhlasnosti)

rozhodnutí odvolacího soudu a soudu prvního stupně. O nesouhlasná rozhodnutí jde tehdy, jestliže okolnosti významné pro rozhodnutí ve věci byly posouzeny soudy obou stupňů rozdílně, takže práva a povinnosti stanovené účastníkům těmito rozhodnutími jsou podle jejich závěrů odlišné. Pro závěr, že rozsudek odvolacího soudu je rozsudkem měnícím, není rozhodující to, jak odvolací soud formuloval rozsudečný výrok či uvedl-li v odůvodnění rozsudku, že postupoval podle § 219 o.s.ř. nebo podle § 220 o.s.ř. Rozhodujícím hlediskem není ani to, zda odvolací soud považoval rozhodnutí soudu prvního stupně za věcně správné nebo nesprávné, nýbrž to, zda posoudil práva a povinnosti v právních vztazích účastníků po obsahové stránce jinak než soud prvního stupně (srov. též rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 1998, sp.zn. 2 Cdon 931/97, uveřejněné pod pořadovým číslem 52 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1999, popř. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 11. 1999, sp.zn. 20 Cdo 1655/99).

Z tohoto pohledu jde v daném případě o měnící rozsudek nejen ve vztahu k výroku o bytové náhradě, jenž je od účinnosti zákona č. 509/1991 Sb. rozhodnutím o věci samé (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 28 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1993), nýbrž i ve vztahu k výroku o přivolení k výpovědi z nájmu, jenž je sice formálně výrokem potvrzujícím, avšak obsahově je třeba ho považovat za výrok měnící, neboť tím, že odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně shledal naplněným (vedle výpovědního důvodu podle § 711 odst. 1 písm. e/ obč.zák.) též výpovědní důvod podle § 711 odst. 1 písm. g) obč.zák., vymezil oproti rozhodnutí soudu prvního stupně odlišně obsah posuzovaného právního vztahu účastníků, když existence toho kterého důvodu výpovědi z nájmu bytu má vzhledem k ustanovení § 712 odst. 5 obč. zák. význam i pro posouzení otázky bytové náhrady. Napadený rozsudek odvolacího soudu je tedy ve výroku o přivolení k výpovědi rozsudkem, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, proti němuž je dovolání podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. přípustné (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2004, sp.zn. 26 Cdo 453/2004, uveřejněný pod č. 33 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2005, a ze dne 1. 2. 2005, sp.zn. 26 Cdo 909/2004). Za této situace se dovolací soud nezabýval namítanou přípustností dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

Proti měnícímu výroku o bytové náhradě, proti němuž je dovolání přípustné rovněž podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř., dovolatelka evidentně nebrojí. Dovolací soud není tudíž oprávněn přezkoumat věcnou správnost tohoto výroku, byť z pohledu ustanovení § 242 odst. 2 písm. d) o.s.ř. jde o spor, v němž určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky vyplývá z právního předpisu. Propojení výroku rozsudku odvolacího soudu, proti němuž dovolání přípustné je, s výrokem, který není přípustno zkoumat, se při rozhodnutí o dovolání projevuje toliko v tom, že shledá-li soud důvody pro zrušení přezkoumávaného výroku, zruší současně i výrok, jehož sepětí se zkoumaným výrokem vymezuje právě ustanovení § 242 odst. 2 písm. d) o.s.ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 6. 1997, sp.zn. 2 Cdon 1493/96, uveřejněný pod č. 87 v časopise Soudní judikatura 11/1997).

Podle § 242 odst. 1 a 3 o.s.ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; přitom je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil. Z ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o.s.ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlédnout k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.), i když nebyly v dovolání uplatněny. Existence uvedených vad namítána nebyla a tyto vady nevyplynuly ani z obsahu spisu.

O nesprávné právní posouzení (§ 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř.), kterýžto důvod dovolatelka dle obsahu dovolání (§ 41 odst. 2 o.s.ř.) uplatňuje, jde tehdy, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 711 odst. 1 písm. g) obč. zák. může pronajímatel vypovědět nájem bytu, má-li nájemce dva

nebo více bytů, vyjma případů, že na něm nelze spravedlivě požadovat, aby užíval pouze jeden byt.

Soudní praxe se ustálila v názoru, že musí jít o stav, kdy nájemce „užívá“ dva či více bytů k účelu, k němuž je byt určen, tj. k bydlení (zásadně sem nelze zahrnout např. případy, kdy nájemce užívá jeden ze dvou bytů k uskladnění nábytku, k podnikání či zanechá-li byt prázdný – srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2000, sp. zn. 26 Cdo 2471/99, uveřejněného pod č. 4 v časopise Soudní judikatura 1/2002, a dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2000, sp.zn. 26 Cdo 209/2000), a přitom na něm – z objektivního hlediska – nelze spravedlivě požadovat, aby svou potřebu bydlení uspokojoval užíváním pouze jednoho bytu.

Soudní praxe rovněž dovodila, že existenci daného výpovědního důvodu je nutno posuzovat ke dni doručení výpovědi z nájmu bytu, a že i když je výpovědní důvod podle § 711 odst. 1 písm. g) obč.zák. dán, nemusí soud návrhu na přivolení k výpovědi z nájmu bytu vyhovět, a to s ohledem na ustanovení § 3 odst. 1 obč.zák. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 1999, sp.zn. 2 Cdon 1081/97, uveřejněný pod č. 68 v časopise Soudní judikatura 7/1999). Úvaha soudu o aplikaci posléze uvedeného ustanovení však musí být podložena konkrétními skutkovými zjištěními, a to s přihlédnutím k okolnostem na straně nájemce i pronajímatele, jež dovolují závěr, že výkon práva pronajímatele dát konkrétnímu nájemci výpověď z nájmu bytu z uvedeného výpovědního důvodu je v rozporu s dobrými mravy.

V projednávané věci dospěl odvolací soud k závěru, že výpovědní důvod podle § 711 odst. 1 písm. g) byl naplněn, a to (na rozdíl od soudu prvního stupně) již v době doručení výpovědi z nájmu bytu. Přesto však dospěl k závěru, že žalobě na přivolení k výpovědi nelze vyhovět s ohledem na ustanovení § 3 obč.zák.

V rámci úvahy o aplikaci uvedeného ustanovení však nezohlednil všechny okolnosti, jež mohou mít v daných souvislostech význam, přestože byly v řízení nejen tvrzeny, nýbrž zčásti i prokázány (např. okolnost, že 2. žalovaná se převedením bytu na Smetanově náměstí do vlastnictví jiné osoby zbavila možnosti uspokojit bytovou potřebu žalovaných, že žalovaní byt neužívají, že jejich syn bydlí v domě 1. žalovaného v Š.); nezabýval se přitom vůbec okolnostmi na straně žalobkyně, pronajímatelky a vlastnice předmětného domu. Jeho právní posouzení je tudíž neúplné a proto i nesprávné.

Vzhledem k uvedenému Nejvyšší soud napadený rozsudek podle § 243b odst. 2 o.s.ř. zrušil a vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Zastavení exekuce
- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Zajištění dluhu (exkluzivně pro předplatitele)
- Způsobilost být účastníkem řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody
- Katastr nemovitostí
- Insolvence a SJM

- Vedlejší účastník